

**Рішення ЄСПЛ про захист
прав людини і
основоположних свобод в
кримінальному судочинстві.
Актуальне законодавство та
судова практика**

Зміст збірника подано з урахуванням останніх змін до чинного законодавства України. Також читачам пропонуються матеріали довідкового та методичного характеру.

АКТУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА СУДОВА ПРАКТИКА

РІШЕННЯ ЄСПЛ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

«Центр учбової літератури»
Київ – 2021

Упорядники:

Дрозд Валентина Георгіївна – начальник 3-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

Дрозд Олексій Юрійович – начальник відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент;

Журавльов Дмитро Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, голова науково-експертної ради при Підкомітеті з питань запобігання та протидії політичній корупції Верховної ради України;

Петков Сергій Валерійович – доктор юридичних наук, професор.

Рішення ЄСПЛ про захист прав людини і основоположних свобод в кримінальному судочинстві. Актуальне законодавство та судова практика. – Р 57 Київ : «Центр учбової літератури», 2021. – 486 с.

ISBN 978-611-01-2195-8

Зміст збірника подано з урахуванням останніх змін до чинного законодавства України. Також читачам пропонуються матеріали довідкового та методичного характеру.

УДК 342.7:343(477)

ISBN 978-611-01-2195-8

© «Центр учбової літератури», 2021.

ВСТУП

Як відомо, **Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод** від 04.11.1950 р. (Європейська конвенція з прав людини), яка ратифікована Україною 17 липня 1997 р., а також додаткові протоколи до неї (вони усі ратифіковані Україною), **підлягають застосуванню** в Україні як частина її національного законодавства згідно із статтею 9 Конституції України. Приписи Конвенції мають вищу юридичну силу по відношенню до всіх актів національного законодавства, за винятком Конституції України.

При цьому, у відповідності до Статті 46 Конвенції, **держави-учасниці зобов'язуються виконувати** остаточні рішення Суду у будь-яких справах в яких вони є сторонами. Аналогічне положення міститься в ч. 1 ст. 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Таким чином, безумовно обов'язковими для виконання є лише рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), ухвалені у конкретній справі щодо даної країни.

Водночас, належне і надійне **гарантування прав**, передбачених Конвенцією, неможливе без використання тлумачення Конвенції, що надається ЄСПЛ в його справах. Так, відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права. Відповідно до ч. 1 ст. 6 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України), суди при вирішенні справи керуються принципом верховенства права, частиною якого є визнання найвищої цінності прав людини, що визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Відповідно до ч. 2 ст. 6 КАС України, суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини. Аналогічні положення містяться в інших процесуальних кодексах. Відповідно до п. 1 Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 25.06.2009 № 1, суди повинні застосовувати практику Європейського суду з прав людини як джерело права.

Таким чином діє сформований **принцип обов'язковості** практик і рішень ЄСПЛ при правозастосуванні у межах національного судочинства.

Порядок застосування Конвенції та практики ЄСПЛ судами встановлений ст. 18 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Для цілей посилання на текст Конвенції використовується офіційний переклад, опублікований на сайті Верховної Ради України. Для цілей посилання на Рішення та ухвали суду та на ухвали Європейської комісії з прав людини, судді використовують переклади текстів рішень Суду та Комісії, надруковані в інформаційному бюлетені «Офіційний вісник України». Опубліковані в «Віснику» переклади також публікуються у Всеукраїнській електронній системі правової інформації та на сайті Верховної Ради України.

У зв'язку з великою кількістю рішень ЄСПЛ, не всі з них опубліковані в «Офіційному віснику України», а щодо багатьох рішень, що винесенні проти інших країн, офіційний переклад взагалі відсутній. Багато рішень українською мовою доступні в офіційному чи неофіційному перекладі в електронній інформаційній системі Європейського суду з прав людини HUDOC. Деякі останні рішення Суду вперше публікуються в неофіційному перекладі неурядових правозахисних організацій, таких як Українська Гельсинська спілка з прав людини.

Також, відповідно до ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконання рішень та використання практики Європейського суду з прав людини», у разі відсутності перекладу Рішення та ухвали Суду чи ухвали Комісії, суд користується оригінальним текстом. Всі оригінальні тексти публікуються в електронній інформаційній системі HUDOC. З метою полегшення розгляду судом рішень ЄСПЛ, опублікованих англійською чи французькою мовами, доцільним може виявитись також використання неофіційних перекладів російською мовою, що доступні на сайті Суду або підготовлені правозахисними організаціями.

У цьому конкретному виданні буде сконцентровано увагу на рішеннях ЄСПЛ у галузі кримінального судочинства, а конкретно тих, що присвячені захисту **права на життя** (ст. 2 Конвенції), **заборони катувань** (ст. 3 Конвенції), **права на свободу і особисту недоторканість** (ст. 5 Конвенції), **право на справедливий суд** (стаття 6 Конвенції).

Рішення ЄСПЛ, що наведені у цьому виданні, є рішеннями цього Суду щодо України, також в основу відбору не покладався принцип «свіжості», тобто останніх за часом рішень. Перевага віддавалась більш актуальним за суттю і впливом на національне правозастосування. Тут звертаємо особливу увагу на рішення ЄСПЛ у справі «Гонгадзе проти України», у справі «Луценко проти України», які мають доволі резонансний характер. Також особливий інтерес представляє справа «Руслан Яковенко проти України» стосовно позиції ЄСПЛ щодо відбуття усього строку покарання за скоєне правопорушення у стадії попереднього ув'язнення.

Видання буде в нагоді як практикуючим спеціалістам-правникам, так й здобувачам юридичної освіти та їх викладачам, а також іншим зацікавленим вдумливим читачам.

Зміст

ВСТУП.....	3
ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ АКТИ.....	5
КОНВЕНЦІЯ про захист прав людини і основоположних свобод.....	5
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».....	23
РІШЕННЯ ЄСПЛ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЖИТТЯ (СТ. 2 КОНВЕНЦІЇ)	34
РІШЕННЯ ЄСПЛ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЗАБОРОНУ КАТУВАННЯ (СТ. 3 КОНВЕНЦІЇ)	120
РІШЕННЯ ЄСПЛ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА НА СВОБОДУ І ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ (СТ. 5 КОНВЕНЦІЇ).....	227
РІШЕННЯ ЄСПЛ ЩОДО ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД (СТ. 6 КОНВЕНЦІЇ).....	323

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

РІШЕННЯ ЄСПЛ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ «Центр учбової літератури»

Підписано до друку 16.02.2021. Формат 70x100 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 39,5.

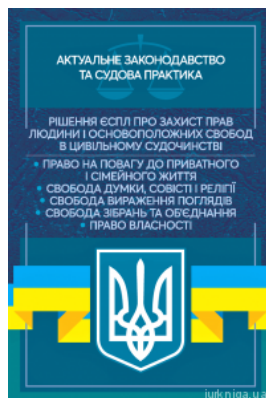
ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

Книги, які можуть вас зацікавити

Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві

Рішення ЄСПЛ про захист прав людини і основоположних свобод в цивільному судочинстві. Актуальне законодавство та судова практика

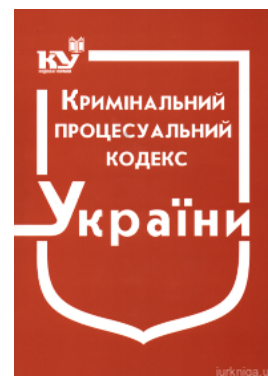
Рішення Європейського Суду з прав людини. Захист прав людини і основоположних свобод в кримінальному судочинстві (2022-2024)

Закон України "Про прокуратуру". Алерта

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Збірник законодавчих актів. Алерта

Кримінальний процесуальний кодекс України

Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес

Перейти на сайт →